

‘Waar blijft de groei in mijn portefeuille?’

INTERVIEW Tanzaniaanse econoom onderzoekt uitersten in de bevolking

Lidwien Dobber

‘Dit is waanzin!’ Woedend waren de Tanzaniaanen toen ze plots 50 cent belasting moesten betalen voor de simkaart in hun mobiele telefoon. Ze twitterden zo giftig en zo massaal dat hun regering de belasting schielijk omzette in een heffing op het gebruik van de telefoon. “Ik heb zelf ook geprotesteerd”, zegt econoom Aidan Eyakuze. “Niet de simkaart, maar het gebruik belastingen, is veel eerlijker.”

Voor Eyakuze is de twitteractie een hoopvol voorbeeld van wat de burger vermag. Want de burgers van Oost-Afrika moeten aan de bak. “Ze zijn de kostbaarste grondstof die de regio heeft, maar ze lijken niet in het middelpunt te staan.”

Aidan Eyakuze is directeur van de Society for International Development (SID) in Oost-Afrika, gevestigd in Dar es Salaam. Op uitnodiging van de Nederlandse tak van SID en het Afrika Studiecentrum sprak hij deze week in Leiden, om kanttekeningen te plaatsen bij het ‘en-zelfden-nog-lang-en-gelukkig’-verhaal dat hij rond Oost-Afrika gesponnen ziet worden.

Natuurlijk, de vijf landen van de Oost-Afrikaanse Gemeenschap – Tanzania, Kenia, Oeganda, Rwanda en Burundi – kijken terug op jaren waarin hun economieën met gemiddeld 6 procent groeiden. Op de komst van groots opgetuigde handelsdelegaties uit Nederland, China, India, rammeland met de geldbuidel. En gezien de recente olie- en gasvondsten in de regio zal de zon nog wel even blijven schijnen.

Wie is er wijzer van geworden, vroeg Eyakuze zich af. Cijfers laten zien dat ‘de Keniaan’ zijn inkomen tussen 2005 en 2011 zag stijgen van 526 naar 808 dollar per jaar. Maar dat is een gemiddelde, dat wordt opgekrikt door een rijke toplaag, zegt Eyakuze; 80 procent van de Kenianen kan alleen maar dromen van die 800 dollar.

“De gemiddelde Oost-Afrikaan, zo geliefd bij onderzoekers en politici, bestaat alleen als statistische eenheid. Onze belangstelling moet uit-

gaan naar de uitersten”, zegt de econoom. “Miljoenen Afrikanen vragen zich af: ‘Waarom zie ik die groei niet in mijn portemonnee?’”

Niet alleen houden zij het hoofd nauwelijks boven water, velen van hen bestaan officieel niet eens. Tanzania registreert maar 4 à 5 procent van alle baby’s die door arme vrouwen worden gebaard. Met alle gevolgen van dien. Eyakuze: “Je zorgt voor een school en verwacht dat er zo’n honderd kinderen komen opdagen. Staan er plotseling driehonderd op de stoep. Waar komen die nou weer vandaan?”

‘De gemiddelde Oost-Afrikaan bestaat alleen in de statistieken’

Volgens de cijfers lukt het alle vijf de landen om alle kinderen basis-onderwijs te geven. Eyakuze bestrijdt die statistiek niet, maar komt na dieper graven met minder fraaie cijfers. Een Tanzaniaans platlandskind krijgt niet de vijf uur onderwijs per dag waar hij recht op heeft, maar slechts twee uur. En de juf of meester van een boerenkind in Kenia vertoeft bijna de helft van de tijd buiten het klaslokaal. “Goed onderwijs is dé manier om hogerop te komen. Het is zo belangrijk, maar lijkt niet echt serieus genomen te worden.”

“Uhuru Kenyatta beloofde ieder schoolkind een laptop tijdens de Keniaanse verkiezingen van 2013. Die zijn er nooit gekomen, want het bedrijf dat de aanbesteding won, heeft nog nooit een laptop in elkaar gezet.” Zolang verkiezingen gaan over ‘een kip in elke kookpot’ verandert er niets in Oost-Afrika, vreest Eyakuze. Politici kunnen, eenmaal op het pluche, beloftes ongestraft breken. Verknoopt als ze zijn met de bestaande orde, zullen ze nooit zorgen voor banen voor boerenzonen die naar de stad trekken, voor hogere lonen zodat meer mensen delen in de welvaart, voor

Aidan Eyakuze: ‘Burgers zijn de kostbaarste grondstof, maar ze staan niet in het middelpunt’. FOTO JEAN-PIERRE JANS

investeringen in nieuwe markten. “Doen ze dat wel, dan creëren ze een hele groep mensen van wie ze belasting kunnen vragen. Dan is er geld voor wegen, onderwijs, ziekenhuizen; heel wat effectiever dan af en toe illegale straatverkopers voor

hun kop meppen in een wanhopige poging meer belasting te innen.” Politici ontbreekt het aan ‘will and skill’ zegt Eyakuze. Maar niet getreurd. “Het gaat om de burger. Die roert zich in het publieke debat. Dat is goed. Daar put ik hoop uit.”

‘De overheid moet onderwijs veel serieuzer nemen’

Ploumen: Oeso blij met Nederlandse aanpak voor armoedebestrijding

De Verenigde Naties bedenken manieren om armoede uit te bannen, het Global Partnership for Effective Development Cooperation gaat ermee aan de slag. “Heel praktisch: overheden, bedrijven, burgerinitiatieven, wie doet wat, waar en wanneer”, zegt minister Lillianne Ploumen van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking.

Sinds deze week is ze covoorzitter van het Partnership, gekozen op voordracht van de Oeso. Met aan haar zijde de Mexicaanse minister van buitenlandse zaken Meade en een later te benoemen Afrikaan, wil Ploumen ‘er een schepje bovenop doen’.

Het Partnership bestaat nu twee jaar en kwam bijeen onder een gelukkig gesternte. De Oeso berekende dat er in 2013, ondanks de crisis, 6 procent meer geld aan ontwikkelingshulp is uitgegeven. Maar, stelde de Oeso vast, sub-Sahara Afrika kwam er bekaaid vanaf, terwijl daar juist veel van de allerarmste landen

liggen. Verontrustend, noemde Oeso-voorzitter Gurría dit.

“Het beeld is een beetje vertekend”, zegt Ploumen. “De schuldverlichting aan Ivoorkust is niet meegeteld. Als je dit wel doet, stijgt de hulp aan sub-Sahara Afrika.”

‘Wij doen het beter dan gemiddeld bij hulp allerarmsten’

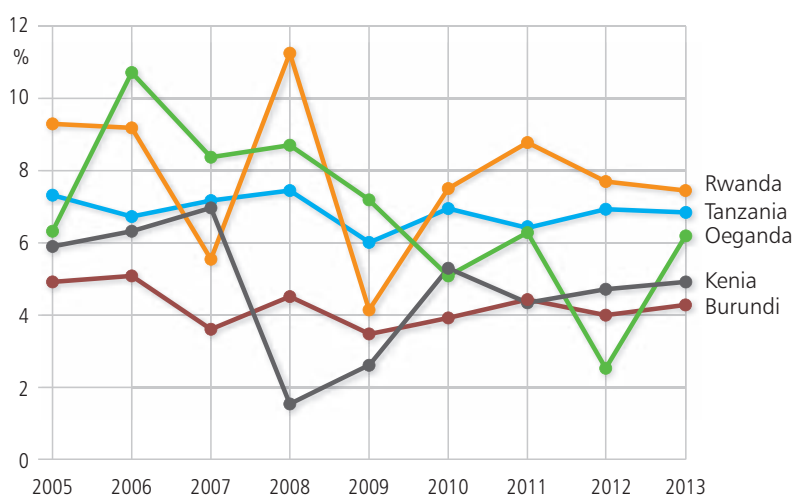
Lillianne Ploumen

Bovendien, meent ze, is er in middeninkomenlanden als India en China, die zich wel volop in de belangstelling van donoren mogen verheugen, ook veel armoede. “Het idee dat als je het inkomen van een land vergroot, de opbrengsten bij iedereen terecht komen, klopt niet. De ongelijkheid neemt er toe. Dat is iets om in het oog te houden.”

Toch, de verdenking bestaat dat donoren in India en China investeren zodat ze vooraan staan als deze nieuwe handelsreuzen orders te vergeven hebben. Ploumen: “Somme landen doen dat, Nederland niet.”

Nederland beëindigde zijn hulpverlening met Burkina Faso en verlaagde zijn ontwikkelingsbudget. Toch vindt Ploumen dat Nederland het ‘beter dan gemiddeld doet’ voor de allerarmste landen. “Internationale richtlijnen schrijven voor dat 15 tot 20 procent naar die landen gaat. Wij zitten op 25 procent. We gaan erheen met het bedrijfsleven om bij te dragen aan een goed ondernemersklimaat. Daar profiteert ook de lokale handel van. We heronderhandelen over onze belastingverdragen met deze landen. We helpen ze met de professionalisering van hun belastingautoriteit. Het is niet voor niets dat de Oeso een Nederlander heeft voorgedragen voor het covoorzitterschap.”

Economische groei in Oost-Afrika

BRON: SID © TROUW | NDU